

Finansdepartementet
Postboks 8009 Dep.
0030 OSLO

Oslo, 15.04.2024
Vår ref. 24/360-12
620.0/ELHO
Deres ref. 22/6839 -

Att:

Hørings svar - NOU 2023: 30 Utfordringer for lønnsdannelsen og norsk økonomi

Landsorganisasjonen i Norge (LO) viser til Finansdepartementets høringsbrev datert 17. januar 2024.

LO støtter Frontfagsmodellutvalgets hovedkonklusjon om at det inntektspolitiske samarbeidet og samspillet i den økonomiske politikken har bidratt til en god og balansert utvikling i norsk økonomi med høy verdiskaping og sysselsetting samt lav arbeidsledighet. Ved store og uventede omveltninger i økonomien forsterkes de iboende interessemotsetningene i lønnsdannelsen og spenningene dette skaper, og utvalget mener at særlig i slike tider er koordinert lønnsdannelse gjennom frontfagsmodellen viktig, noe LO stiller seg bak. LO vil også framheve at større lønnsforskjeller generelt og mellom kvinner og menn kjennetegner andre systemer for lønnsdannelse.

Frontfagsmodellen innebærer at lønnsveksten i konkurranseutsatt industri skal fungere som en norm for lønnsveksten i andre deler av økonomien. LO stiller seg bak at industrien i NHO fortsatt er et representativt og praktikabelt frontfag, der Industrioverenskomsten mellom Fellesforbundet (LO) og Norsk Industri (NHO) går først i forbundsvise oppgjør.

LO ser det som viktig at utvalget slår fast at forankring til lønnsomheten i konkurranseutsatt industri i lønnsoppgjørene, bidrar til at pris- og lønnsspiraler motvirkes og ikke får feste ved høy sysselsetting. Dels fordi man tåler et høyt sysselsettingsnivå uten at lønnsveksten blir for høy, men også ved at lønnsveksten ikke i samme grad påvirkes av høy prisvekst. Som følge av dette blir det mindre behov for store renteendringer ved økonomiske forstyrrelser og finanspolitikken blir mer effektiv. Frontfagsmodellutvalget framhever at når Norge rammes av et prissjokk fra utlandet, så er det spesielt viktig å la lønnsdannelsens mekanismer få tid til å virke, uten overdrevne innstramminger i den økonomiske politikken. Bakgrunnen for LOs rentekritikk de senere årene er nettopp at pengepolitikken ikke har vært ført tilstrekkelig fleksibelt og framoverskuende i en slik situasjon. Denne konklusjonen fra utvalget vil dermed LO framheve som spesielt viktig.

Det er i lys av dette nær sammenheng mellom finanspolitikken, pengepolitikken og det inntektspolitiske samarbeidet. Oppslutningen om koordinering og frontfagsmodellen bygger på tillit til at de forskjellige instansene har riktig oppfatning av hvordan lønnsdannelsen vår virker. Møteplasser der fagfolk fra de ulike områdene kan ha kunnskapsutveksling, vil bidra til felles forståelse av dette. LO ber myndighetene følge opp dette forslaget fra utvalget.

Landsorganisasjonen i Norge

Torggata 12, N-0181 Oslo E-post: lo@lo.no www.lo.no Telefon: +47 23 06 10 00 Organisasjonsnummer: 971 074 337
Kontonr.: 9001 07 00182 Faktura på e-post: 971074337@autoinvoice.no Elektronisk faktura (EHF): 9908:971074337

Internasjonal prisvekst gir høy lønnsomhet i frontfaget gjennom eksportprisene. Arbeidstakerne der skal i tråd med modellen ha del i dette. Lønnsveksten derfra danner norm for lønnsveksten i andre områder, og bestemmes altså ikke av prisveksten. Tilbakeholdenhet fra lønnstakersiden i frontfagsoppgjøret bryter med modellen og vil gi en skjevare inntektsfordeling som tilgodeser eiersiden. Det vil føre til høyere lederlønninger og store bonusutbetalinger. «Moderat lønnsvekst» er ikke et mål i seg selv for lønnsdannelsen. En fortsatt redusert lønnskostnadsandel innebærer en omfordeling til gunst for eiersiden, som vil svekke hele den norske modellen. Det er en del av vår modell at kapitalsidens opparbeidede verdier går til realinvesteringer som i sin tur sikrer framtidig sysselsetting. For oppslutningen om modellen er det viktig at utflytting av verdier uten norsk beskatning opphører. Finansdepartementets nylige forslag om endringer i utflyttingsskatt som er sendt på høring, er et tiltak i så måte.

Lokale lønnsforhandlinger på virksomhetsnivå i privat sektor, forholder seg både til virksomhetens egen økonomiske situasjon og det sentralt avtalte. Reelle forhandlinger på grunnlag av de avtalte kriteriene, skal sikre at god inntjening i virksomhetene får utslag i den lokale rammen. Både sentrale og lokale tillegg inngår i frontfagsrammen, men for de lokale tillegg i hele industrien som del av anslaget for lønnsgradning. Dette siden de lokale forhandlingene finner sted på ulike tidspunkt utover i året med store variasjoner i resultater virksomhetene imellom.

Virksomheter i privat sektor som over tid ikke har gode nok resultater til å følge frontfagsrammen, vil måtte omstille seg eller legge ned i tråd med frontfagsmodellen. Dette bidrar til høy produktivitet i næringslivet og legger grunnlag for videre reallønnsvekst for alle.

For å høste frukter som at høy sysselsetting går sammen med lav og stabil prisvekst, må frontfagsmodellen stå sterkt. Partene i arbeidslivet kan bidra med høy tariffavtaledekning. Det betyr igjen at organisasjonsgraden må holdes oppe og helst økes. Forbundenes rekrutteringsinnsats er her en nøkkel. IT-tilknyttede arbeidsplasser har økt de senere år, og det satses nå for økt organisering og tariffavtaledekning i bransjen. Større imøtekommenhet fra arbeidsgivere generelt når krav om tariffavtale reises, vil også være et viktig bidrag til en styrket frontfagsmodell.

Særmerknad fra Unio og Akademikerne i utredningen viser interesse motsetninger i lønnsdannelsen. Det tas til orde for ulike rammer store forhandlingsområder imellom. LO støtter utvalgets flertall som er alle uten de nevnte organisasjonene, i at rammen skal være en norm for andre forhandlingsområder slik at om lag samme lønnsvekst realiseres over tid. LO vil peke på at dette innebærer at systematiske etterslep over tid kan rettes opp uten å bryte med modellen. Tidsdimensjonen er viktig her. I privat sektor kan uttelling lokalt variere betydelig mellom enkeltår i tillegg til mellom virksomheter, samtidig som utviklingen over tid er i overensstemmelse med frontfagsmodellen.

Akademikerne mener på sin side at rammen ikke skal være styrende for etterfølgende lokale forhandlinger og at det er den senere statistisk målte lønnsveksten som skal være normen. LO deler her flertallets syn på at dette ikke er praktikabelt, og vi understøtter at å forfølge idéen vil sette frontfagsmodellen i spill. Modellen undergraves hvis enkelte grupper i det organiserte

arbeidslivet kan frikoble seg fra frontfagsrammen. Får noen over tid betydelig høyere lønnsvekst enn andre, kan en alles kamp mot alle utløses. Resultatet i samfunnet vil bli høyere prisvekst, lavere sysselsetting og høyere arbeidsløshet.

Vi har stor mangel på arbeidskraft innen helse- og omsorgstjenester, og aldrende befolkning vil føre til økt behov for arbeidskraft i næringen fremover. Økte lønninger innenfor helse- og omsorgssektoren kan føre til at andre næringer også øker lønningene, særlig dersom arbeidsledigheten er lav. Det vil skape lønn-lønn-spiraler, høy prisvekst og alles kamp mot alle. Andre tiltak må tas i bruk for å sikre arbeidskraft til sektoren framover. For å møte utfordringene i helse- og omsorgssektoren oppfordrer utvalget mellom annet til effektiv drift og god bruk av arbeidskraften. LO støtter opp om at tiltak kan være økt antall heltidsstillinger, seniorpolitiske tiltak for å få flere til å stå lenger i jobb, endring i oppgavefordeling som kan kreve videreutdanning og kurs, ny og tilpasset teknologi samt generelt økt utdanningskapasitet.

Med avtakende vekst i petroleumsinntektene i framtiden vil behovet for å bygge opp under en tilstrekkelig stor konkurranseutsatt sektor forsterkes. Dermed vil også behovet for at lønnsdannelsen fortsatt er i tråd med frontfagsmodellen med de gevinsten den gir, bli større. LO slutter seg til Frontfagsmodellutvalgets konklusjon om at praktisering som i dag foreløpig gir tilstrekkelig rom og fleksibilitet til å kunne møte utfordringene.

Med vennlig hilsen
LO Norge

Steinar Krogstad
(sign.)

Roger Bjørnstad
(sign.)

Dette brevet er godkjent elektronisk i Landsorganisasjonen i Norge og har derfor ingen signatur.